

PROFESOROM
ALEKSANDROWI WOLTEROWI
I
STEFANOWI BUCZKOWSKIEMU
TOM TEN POŚWIĘCAJĄ
UCZNIOWIE
I REDAKCJA ANNALES UMCS — SECTIO G (PRAWO)

PROF. DR ALEKSANDER WOLTER
3 VIII 1905—11 VI 1967

Fot. Waldemar Stępień

PROF. DR STEFAN BUCZKOWSKI
25 XII 1903—13 XII 1974

Fot. Waldemar Stepień

Z PERSPEKTYWY LAT

(Wspomnienia pośmiertne)

Profesorowie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie: Aleksander Wolter i Stefan Buczkowski zajmują w polskiej nauce prawa cywilnego wybitną pozycję. Ich zainteresowania naukowe były wprawdzie odmienne, ale zarówno wspólnota poglądów na pewne podstawowe dla polskiej powojennej cywilistyki problemy, jak i wieloletnia współpraca na jednej uczelni sprawiły, że pozostali w pamięci swoich wychowanków i następców jako twórcy lubelskiej szkoły myślenia cywilistycznego.

Profesor A. Wolter jest klasycznym przedstawicielem tradycyjnej cywilistyki, co wiąże się z przebiegiem jego kariery zawodowej i naukowej. Pracę zawodową rozpoczął w r. 1928 jako asystent na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie pełnił odpowiedzialne funkcje w sądownictwie (między innymi także w Sądzie Najwyższym i Ministerstwie Sprawiedliwości). W r. 1949 został zatrudniony na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej już jako samodzielny pracownik naukowy.

Odmienne były losy Profesora S. Buczkowskiego. Jego zamiłowania do ekonomii sprawiły, że pracę zawodową rozpoczął (w r. 1933) w bankowości. Od początku jednak swej aktywności zawodowej wykazywał zainteresowania prawnonaukowe, co w latach trzydziestych znajdowało wyraz w licznych publikacjach. Najogólniej rzecz ujmując — w latach międzywojennych poruszał problemy prawa handlowego, a po wojnie — tematykę prawną obrotu uspołecznionego. Dzięki temu został powołany, jako przedstawiciel tej specjalności, do pracy na uczelni, początkowo na Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu, a poczynając od r. 1953 na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie uzyskał w r. 1954 tytuł naukowy profesora.

W pracy naukowej Profesora A. Woltera, koncentrującego uwagę — jak już zaznaczono — na zagadnieniach klasycznej cywilistyki, łatwo dostrzec dwa zasadnicze nurty: pierwszy obejmuje problematykę części ogólnej prawa cywilnego, drugi — zagadnienia prawa rodzinnego. Na dorobek z zakresu pierwszego nurtu składają się bardzo liczne publikacje, których ukoronowaniem jest podręcznik: *Prawo cywilne, Zarys części ogólnej*, oddany po raz pierwszy do rąk czytelników w r. 1957. Zarówno ze względu na zakres, jak i wybitnie pogłębione ujęcie problematyki, zajmuje on w dorobku polskiej doktryny prawa cywilnego wyjątkowe miejsce. Założeniem bowiem Autora — w pełni zresztą zrealizowanym — jest nie tylko zapewnienie studiującej młodzieży koniecznej pomocy dydaktycznej, ale także dostarczenie wartościowego źródła informacji naukowej dla praktyków oraz dla młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych. W związku z tym dzieło Profesora A. Woltera stanowi nie tylko podręcznik, ale dzięki rozległej wiedzy przedstawia wartość systemu prawa cywilnego. Dowodem jego żywotności jest to, że doczekało się wielu wydań za życia Autora oraz po jego śmierci (ostatnie pochodzi z r. 1979). Ukazało się także we Włoszech w przekładzie na język włoski. Drugi nurt pracy Profesora stanowią opracowania poświęcone takim zagadnieniom, jak założenia polskiego prawa rodzinnego, majątek wspólny małżonków, kuratela itp. W niektórych swoich publikacjach Profesor zajmował się także problematyką gospodarki uspołecznionej, przede wszystkim takimi zagadnieniami, jak istota jednostek gospodarki uspołecznionej, charakter prawa regulującego obrót uspołeczniony, przedawnienie w ujęciu kodeksu cywilnego itp. Wszystkie jego prace cechuje wielka pasja badawcza, mistrzowska wręcz precyzja ujmowania najbardziej nawet skomplikowanych problemów, doprowadzenie do perfekcji metody cywilistycznej analizy, zawsze jednak łączonej ściśle z uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi naszego kraju.

Obraz pracy badawczej Profesora A. Woltera nie byłby pełny, gdyby się pominęło jego osiągnięcia w dziedzinie legislacji. Pracy tej, która była jego życiową pasją, Profesor oddawał się bez przerwy od r. 1933, tj. od daty powołania Go do Ministerstwa Sprawiedliwości, właśnie w tym celu, aby talent swój poświęcił prowadzonej w tym czasie w sposób intensywny akcji unifikacji polskiego prawa cywilnego. Ze zdwojoną siłą, wykorzystując nabyte doświadczenia, przystąpił do tej pracy po wojnie. Był jednym z autorów szeregu dekretów unifikacyjnych. Największe jednak Jego zasługi w zakresie legislacji pochodzą z okresu kodyfikacji prawa cywilnego, ściślej od chwili, gdy został w r. 1956 powołany do składu Komisji Kodyfikacyjnej. O znaczeniu Jego pracy i osiągnięciach najlepiej świadczy fakt, że był On — wspólnie z J. Wasilkowskim — referentem głównym projektu kodeksu cywilnego oraz referentem projektu kodeksu

rodzinnego i opiekuńczego. Jego przeto m. in. zasługą jest, że kodeksy te zdały — jak to możemy obecnie z perspektywy 18 lat ocenić — w pełni egzamin.

Początek pracy Profesora A. Woltera na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zbiega się z początkiem Wydziału Prawa na tym Uniwersytecie, był On bowiem głównym tego wydziału organizatorem. W r. 1949 został profesorem tegoż Uniwersytetu, a w latach 1950—1953 dziekanem Wydziału. W okresie niemal 20 lat kierował Katedrą Prawa Cywilnego, w czasie tym zorganizował sprawnie działającą komórkę badawczą. Współpracował także ściśle z Instytutem Nauk Prawnych (obecnie Instytutem Państwa i Prawa) PAN. Za zasługi został między innymi odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Najbardziej charakterystyczną cechą pracy badawczej drugiego wielkiego cywilisty lubelskiego, Profesora S. Buczkowskiego, jest — jak już zaznaczono — ściśle wiązanie problematyki prawnej z założeniami postępu ekonomicznego, co było możliwe dzięki temu, że Profesor należał do tych prawników, którzy głęboką wiedzę prawniczą łączyli z wielkim znawstwem problemów ekonomicznych.

Na czoło osiągnięć Profesora z zakresu nauki prawa cywilnego obrotu uspołecznionego wysuwają się, ściśle ze sobą powiązane, dwa tematy podstawowe: zasada jedności prawa cywilnego oraz problemy związane z modelem przedsiębiorstwa państwowego jako podstawowej dla naszej gospodarki jednostki produkcyjnej. Pierwszej koncepcji bronił z wielką pasją i z głębokim zrozumieniem systemu gospodarki uspołecznionej. W dużej przeto mierze Jego zasługą stało się to, że ustawodawca w art. 1 § 1 k.c. przeciwstawił się w sposób kategoryczny mającej w owym czasie wielu zwolenników koncepcji odrębności tzw. prawa gospodarczego. Druga idea Profesora znalazła wyraz w jego twórczej koncepcji, tłumaczącej zasadę jedności mienia państwowego, jako nie stojącej na przeszkodzie przyznaniu przedsiębiorstwom państwowym własnych praw do przydzielonego im majątku. Jego poglądy z tego zakresu można uważać, gdy spojrzemy się na nie z perspektywy obecnych przemian, za prekursorskie. Autor ich lansował bowiem przed wielu laty taki model przedsiębiorstwa państwowego, jaki w pełni odpowiada zasadom realizowanej obecnie reformy gospodarczej, a trzy cechy obecnego przedsiębiorstwa tj. samorządność, samodzielność, samofinansowanie, mieszczą się bez reszty w Jego poglądach, zwłaszcza reprezentowanych w klasycznej dzisiaj Jego monografii: *Przedsiębiorstwo państwowe*, Toruń 1948. Wiele ze swych oryginalnych poglądów, które przetrwały próbę czasu, Profesor zawarł w także klasycznej już dziś publikacji *Rola prawa cywilnego w uspołecznionym układzie gospodarki narodowej* (r. 1959). Doskonała znajomość problematyki prawnej i ekonomicznej obowiązującego systemu zarządzania gospodarką na-

rodową znalazła też wyraz w Jego podręczniku (napisanym wspólnie z Z. K. Nowakowskim): *Prawo obrotu uspołecznionego* (pierwsze wydanie — r. 1964).

Profesor S. Buczkowski należał też do czołowych przedstawicieli nauki prawa autorskiego i wynalazczego. Wyrazem uznania dla jego wiedzy w tej dziedzinie było powołanie Go na odpowiedzialne stanowisko przewodniczącego Polskiej Grupy Narodowej Międzynarodowego Stowarzyszenia Ochrony Własności Przemysłowej oraz Rady Wynalazczej przy Urzędzie Patentowym PRL. Profesor S. Buczkowski był także konsultantem naukowym delegacji polskiej w grupie roboczej do spraw własności przemysłowej narady przedstawicieli krajów RWPG. Funkcję tę pełnił do chwili śmierci.

Profesor Buczkowski zorganizował, jako pierwszy w Polsce, Katedrę Prawa Cywilnego Obrotu Uspołecznionego i kierował nią aż do chwili przejścia w r. 1974 na emeryturę. Uderzającą cechą Jego twórczości była, doprowadzona do perfekcji, synteza. Nawet na najbardziej zawiłą — zdawałoby się — bardzo rozległą problematykę potrafił spojrzeć z właściwej perspektywy i zawsze dokonać odpowiednich uogólnień. Był odznaczony między innymi Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Gdy odeszli z tego świata — Profesor A. Wolter w dniu 11 czerwca 1967 r., a Profesor S. Buczkowski w dniu 13 grudnia 1974 r. — pozostawili po sobie głęboki smutek. Niech ten tom *Annales UMCS* będzie skromnym wyrazem czci i niezmiennie żywej o nich pamięci.

Prof. dr hab. Jerzy Ignatowicz

Prof. dr hab. Mieczysław Sawczuk